

Ο ΜΠΙΛ ΓΚΕΤΤΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΗΣ (ΕΠΟΜΕΝΗΣ) ΠΑΝΔΗΜΙΑΣ

ΑΠΟ ΤΟΝ ΜΑΡΚΟ ΚΑΡΑΣΑΡΙΝΗ

Ο Μπιλ Γκέιτς δεν είναι πια εδώ και δεκαετίες ο 29χρονος νεαρός με τα χοντρά κοκάλινα γυαλιά που φωτογραφιζόταν το 1984 στο εξώφυλλο του «Time» ισορροπώντας στο δάχτυλό του μια δισκέτα των 5,25 ιντσών. Το τρομερό παιδί της τότε αναδυόμενης βιομηχανίας των υπολογιστών («Computer software: Η μαγεία μέσα στη μηχανή» διαλαλούσε ο τίτλος) είναι σήμερα ένας 66χρονος συνταξιούχος. Δεν είναι πλέον ο πλουσιότερος άνθρωπος του κόσμου – τα 125 δισεκατομμύρια δολάρια του ωχριούν πλέον μπροστά στα 198,5 του Ελον Μασκ. Δεν είναι καν ο πλουσιότερος φιλάνθρωπος του κόσμου: τα 50 δισεκατομμύρια με τα οποία έχει προικίσει το Ίδρυμα Μπιλ και Μελίνα Γκέιτς υστερούν έναντι των σχεδόν 70 δισεκατομμυρίων που διαχειρίζεται το ακόμη πιο απλόχερο ίδρυμα της εν Δανίας φαρμακευτικής εταιρείας Novo Nordisk. Σε σύγκριση με τον έτερο πρόφητη της ψηφιακής εποχής, Στιβ Τζομπς, υπήρξε πάντοτε χαμηλότερου προφίλ και μάλλον δεν ήταν τελικά φιλοδοξία του να παρουσιάσει αυτοπροσώπως νέες εκδόσεις των Windows ως τα γεράματα. Οι δράσεις του όμως στην κατεύθυνση της καταπολέμησης των αιτίων παιδικών ασθενειών που κοστίζουν τη ζωή σε 5 εκατομμύρια παιδιά κάθε χρόνο, η ερμηνεία του έναντι του προβλήματος της πλανητικής υπερθέρμανσης και η πρόσφατη έκδοση, στις αρχές Μαΐου, του νέου του βιβλίου με τίτλο «How to Prevent the Next Pandemic» (εκδ. Alfred A. Knopf) τον έχουν καταστήσει τα τελευταία χρόνια τον άνθρωπο με την ισχυρότερη φωνή μεταξύ των πρωτοπόρων των νέων τεχνολογιών.

Η μεταμόρφωση του Μπιλ Γκέιτς από αδηφάγο κυνηγό του μονοπωλίου επί των λειτουργικών συστημάτων σε αφοσιωμένο φιλάνθρωπο δεν είναι πρωτοφανής. Ακολουθεί μια αμερικανική παράδοση που κατάγεται από τον Τζον Ροκφέλερ και την Ολίβια Σέιτζ και της οποίας πιο εξέχων εκπρόσωπος είναι ίσως ο Αντριου Κάρνεγκι (1835-1919). Πρωταγωνιστής της έκρηξης της βιομηχανίας χάλυβα μετά το 1880, ο γεννημένος στη Σκωτία Κάρνεγκι μετανάστευσε στις Ηνωμένες Πολιτείες σε ηλικία 12 ετών και εξελίχθηκε σε έναν από τους ευπορότερους Αμερικανούς όλων των εποχών. Κατά τα τελευταία 20 χρόνια της ζωής του υπολογίζεται πως έδωσε περίπου 350 εκατομμύρια δολάρια (5,5 δισεκατομμύρια σε σημερινές τιμές) για φιλάνθρωπικούς σκοπούς και χρηματοδότησε μια σειρά από γνωστά ως σήμερα ιδρύματα, μεταξύ των οποίων το Κάρνεγκι Χολ στη Νέα Υόρκη, το Κληρο-

Ο πρώην ηγέτης της Microsoft και νυν φιλάνθρωπος αναλαμβάνει στο πρόσφατο βιβλίο του να σχεδιάσει ένα σύστημα αποφυγής μιας νέας υγειονομικής καταστροφής.

δόση Κάρνεγκι για τη Διεθνή Ειρήνη και το Πανεπιστήμιο Κάρνεγκι Μέλον. Τις απόψεις του για την επιστροφή του πλεονάζοντος πλούτου στην κοινωνία ως απάντηση στη ραγδαία αύξηση των οικονομικών ανισοτήτων τις διατύπωσε στη «North American Review» το 1889 με ένα άρθρο το οποίο έγινε γνωστό ως «Το ευαγγέλιο του πλούτου». Εκεί ο Κάρνεγκι αποδέχεται την προοδευτική φορολόγηση και τον φόρο κληρονομιάς, αλλά κυρίως την ευθύνη του πλούσιου φιλανθρώπου για λιτή διαβίωση και διαχείριση της περιουσίας του προς αύξηση των ευκαιριών των λιγότερο ευνοημένων. Ως μακρινός αλλά ευδιάκριτος κληρονόμος της φιλοσοφίας αυτής, ο Γκέιτς παραμένει ο πιο προσγειωμένος από τους μεγιστάνες της

Σίλκον Βάλεϊ – και εκείνος που κατέστη απέρρευγε (ως πρόσφατα) τη σκιά των σκανδάλων. Μακριά από αυτόν οι εξωτικές εξαγορές του Twitter, τα μεγαλεπήβολα όνειρα επόικησης του Διαστήματος ή οι επενδύσεις στην ανάπτυξη θεραπειών μακροζωίας. Η πιο αμφιλεγόμενη κίνηση στην οποία έχει προβεί (πέρα από την κατάποση ανακυκλωμένου νερού από λάμπα ως συμβολική χειρονομία για την επιτυχία μιας εφεύρεσης που χρηματοδοτεί το Ίδρυμα Γκέιτς) ήταν το διαζύγιο με τη σύζυγό του, Μελίνα, έπειτα από 27 χρόνια γάμου, τον Μάιο του 2021. Σε τέτοιες περιπτώσεις, οι αποκαλύψεις για απιστίες και αμαρτίες είναι μάλλον αναμενόμενες, αλλά στο περιθώριο της συγκεκριμένης είδαν το φως πληροφο-

ρίες για συναντήσεις του με τον διαβόητο Τζέφρι Επισταίν και αυτές ήταν που έπληξαν τη δημόσια εικόνα του. Εξ ου και στην πρόσφατη συνέντευξή του στο περιοδικό «The New Review» του «Observer» της 15ης Μαΐου εξαναγκάστην σε μια μάλλον αμήχανη απολογία: «Πάντοτε θα απολογούμαι. Πίστευα ότι μέσω των διασυνδέσεών του θα με βοηθούσε να συγκεντρώσω περισσότερα χρήματα για την παγκόσμια υγεία. Δεν έπρεπε, όμως, δεν έπρεπε να τον συναντήσω».

Το όραμα του GERM
Η παγκόσμια υγεία αποτελεί το μείζον μέλημα του Μπιλ Γκέιτς την τελευταία δεκαετία. Η παραπάνω συνέντευξη δόθηκε ακριβώς στο πλαίσιο της περιοδείας του για την πρόληψη του «How to Prevent the Next Pandemic», το οποίο αποτελεί το δεύτερο μέρος ενός διπύχου που ακολουθεί το περυσινό «Πώς να αποφυγούμε μια κλιματική καταστροφή. Οι λύσεις που έχουμε και οι καινοτομίες που χρειαζόμαστε» (εκδ. Πατάκη). Όπως υπενθυμίζει στις πρώτες σελίδες του νέου βιβλίου, θορυβημένος από το τότε ξέσπασμα του Εμπολα στη Δυτική Αφρική, είχε γράψει το 2015 ένα άρθρο στο «New England Journal of Medicine» όπου προειδοποιούσε για την παντελή έλλειψη προετοιμασίας απέναντι σε μια δυναμική πανδημία. Ως άλλη Κασσάνδρα, όπως σχολιάζει το «New Review», επανέλαβε τα ίδια σε μια πασιονωστή ομιλία του στο TED, η οποία έκανε λόγο για 30 εκατομμύρια πιθανά θύματα και οικονομική ζημιά 10 τρισεκατομμυρίων δολαρίων. Ο κορονοϊός σήμερα έχει κοστίσει περίπου 15 εκατομμύρια ανθρώπινες ζωές (το σύνολο των λεγόμενων «επιπλέον θανάτων» σε σχέση με τους αναμενόμενους της διετίας 2020-2022) σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας, 14 τρισεκατομμύρια δολάρια κατά το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο και η διάλεξη του Γκέιτς εγγίζει τα 43 εκατομμύρια προβολές – «το 95% των οποίων μετά την έκρηξη της COVID-19», όπως παρατηρεί στο βιβλίο. Πώς προτείνει όμως ο «Άγιος Μπιλ» να κατανικήσουμε τον δράκοντα της επόμενης πανδημίας; Κατ' αρχάς, απαιτείται ένα παγκόσμιο σύστημα έγκαιρης προειδοποίησης και συντονισμού αντιμετώπισης πανδημιών – ή, μάλλον, έναν σύστημα, τελεία, γιατί προηγουμένως δεν υπήρχε κανένα. Ο Γκέιτς το οραματίζεται ως έναν οργανισμό «Παγκόσμιας Επιδημιολογικής Αντίδρασης και Κινητοποίησης» (Global Epidemic Response and Mobilisation με το ταίριασμα ακρόνυμο GERM, «μικρόβιο») υπό την αιγίδα του ΠΟΥ, στελεχωμένο με 3.000 μόνιμους ειδικούς πλήρους απασχόλησης

Ο Μπιλ Γκέιτς χορηγεί σε μωρό μια δόση πόσιμου εμβολίου κατά της πολιομυελίτιδας στο πλαίσιο επίσκεψής του στο κρατίδιο Αντρα Πραντές της Ινδίας το 2002.

JOHN KATZ/WIREIMAGE.COM VIA REUTERS

UNISAP/WASSON/REUTERS

Περαστικός με σκουότερ έξω από το Ίδρυμα Μπίλ και Μελίντα Γκέιτς στο Σιάτλ τον Μάιο του 2021. Το ζεύγος Γκέιτς έχει δωρίσει 50 δισεκατομμύρια δολάρια στο Ίδρυμα.

και προϋπολογισμό ύψους 1 δισεκατομμυρίου δολαρίων. Κόμβος ελέγχου εμφάνισης ασθενειών, χάραξης στρατηγικών και διάλυος διεθνούς επικοινωνίας, ένας τέτοιος θεσμός θα λειτουργούσε ως ομπρέλα για τις υπόλοιπες απαραίτητες μεταρρυθμίσεις. Εκ των ουκ άνευ λογίζεται η ενίσχυση των συστημάτων υγείας και των θεσμών της δημόσιας υγιεινής. Ο τομέας της διάγνωσης θα ωφελείτο από έναν συνδυασμό ανθρώπινης και μηχανικής παρέμβασης: διαμορφωτές μοντέλων εξέλιξης μιας πανδημίας, ρομποτικές συσκευές δράσης – ο Γκέιτς αναφέρει το παράδειγμα της Nexar, η οποία δυνητικά θα μπορούσε να ελέγχει 150.000 μοριακά τεστ ημερησίως. Σε πρώιμο στάδιο, οι «μη φαρμακευτικές παρεμβάσεις» (κοινωνική αποστασιοποίηση, χρήση μάσκας, εξαιρετικές χώρων) κρίνονται αποτελεσματικές: στην Ιαπωνία, όπου ο πληθυσμός χρησιμοποίησε από νωρίς μάσκες και η ιχνηλάτηση επαφών απέδωσε, στα τέλη του 2021 το ποσοστό των θανάτων μετρήθηκε σε 70 ανά 1 εκατομμύριο κατοίκους σε αντίθεση με τους 3.200 ανά εκατομμύριο στις ΗΠΑ, όπου καμία από τις δύο πρακτικές δεν εφαρμόστηκε συστηματικά.

Παρά το ότι ο Γκέιτς υμνεί την ιδιωτική πρωτοβουλία, διαχωρίζει τη θέση του στο ζήτημα της ανάπτυξης εμβολίων: «Το να αφιερώμε απλώς στις δυνάμεις της αγοράς δεν είναι λειτουργικό». Η πρωτοβουλία μπορεί να ανήκει στις φαρμακευτικές εταιρείες, η ώθηση για την έρευνα, όμως, απαιτεί κρατική παρέμβαση με τη μορφή επιδότησης, όπως συνέβη στην περίπτωση της COVID-19, όπου η αμερικανική κυβέρνηση εκταμίευσε κονδύλι ύψους 20 δισεκατομμυρίων δολαρίων για την επιτάχυνση της διαδικασίας. «Παγκοσμίως», γράφει, «παράγονται 5 ως 6 δισεκατομμύρια δόσεις εμβολίων τον χρόνο». Σε μια πανδημία, όμως, θα χρειαστούν «8 δισεκατομμύρια δόσεις ενός νέου εμβολίου, μία για κάθε άνθρωπο στον πλανήτη, ίσως και 16 δισεκατομμύρια, αν πρόκειται για εμβόλιο δύο δόσεων». Κατορθώνοντας μέσα σε 18 μήνες να αναπτύξει ένα νέο εμβόλιο και να το προωθήσει σε 3 δισεκατομμύρια ανθρώπους, όταν το προηγούμενο ρεκόρ ήταν 4 χρόνια, η επιστήμη σημείωσε ένα τεράστιο επίτευγμα. Ωστόσο, η διανομή ήταν άνηση: τον Ιούλιο του 2021 «ο εμβολιασμός στις ΗΠΑ κάλυπε το 50% του πληθυσμού, αλλά μόλις το 7% στην Ινδία και λιγότερο από 6% στη Νότια Αφρική». Πόσιμες ή εισπνεόμενες μορφές, επομένως, θα χρειάζονταν σε μελλοντική περίπτωση, όπως και η ανακάλυψη κανονικών θεραπειών. Ως προς το τελευταίο, ο Γκέιτς τονίζει την ανάγκη έμφασης στις λεγόμενες «βιβλιοθήκες»: προσομοιώσεις πιθανών αντιικών κοκτέιλ προορισμένων να δρουν κατά των συνθετικότερων αναπνευστικών ιών, εκατομμύρια εκ των οποίων μπορούν να γίνουν με τη σημερινή τεχνολογία μέσα σε λίγες εβδομάδες, και να καταλογογραφηθούν για μελλοντική συνδυαστική εφαρμογή. Το συνολικό κόστος παγκοσμίως για την πρόληψη μιας νέας πανδημίας το υπολογίζει σε 150-200 δισεκατομμύρια δολάρια σε βάθος δεκαετίας και προτείνει να επιμεριστεί κατά το ήμισυ μεταξύ Ηνωμένων Πολιτειών και υπόλοιπου κόσμου. Μπορεί με την πρώτη ματιά να φαίνεται υψηλό, σημειώνει όμως ότι σε επίσημη βάση αποτελεί «μόλις

Κατά τη διάρκεια ομιλίας στην εκδήλωση «Big IF London» στο Χάιντ Παρκ τον Ιούλιο του 2013 που προηγήθηκε της τότε συνόδου των G8 και απαιτούσε τη δράση των οικονομικά ισχυρών χωρών κατά της πείνας παγκοσμίως.

Με τον Νέλσον Μαντέλα το 1999.

ENK/ANAP

FACEBOOK/AMBIKALAKA/VEA

Ο 66χρονος δισεκατομμυριούχος τάσσεται υπέρ της προοδευτικής φορολόγησης συμφωνώντας ότι και ο ίδιος θα έπρεπε να πληρώνει περισσότερα, εφιστά την προσοχή στη δημοσιονομική απειλή που συνιστά ο πόλεμος της Ουκρανίας για ανοικτά μέτωπα όπως η πανδημία και δηλώνει τον ενθουσιασμό του για τη δημιουργία αλλά και την επιφύλαξη του για τον χειρισμό της τεχνητής νοημοσύνης

WIN LANGLOON/VEA

Με τον γάλλο πρόεδρο Εμανουέλ Μακρόν σε συνάντηση για το κλίμα του πλανήτη τον Δεκέμβριο του 2017.

1% του αμυντικού προϋπολογισμού του ΗΠΑ και σταγόνα στον ωκεανό μπροστά στα τρισεκατομμύρια που χάθηκαν στη διάρκεια της COVID-19». Τα όσα υποστηρίζει ο Μπίλ Γκέιτς εδώ δεν είναι ριζοσπαστικά – την ανάγκη συνεργασίας με τις κυβερνήσεις, για παράδειγμα, έχει τονίσει ο πρόεδρος και διευθύνων σύμβουλος της Pfizer, Άλμπερτ Μπουράλ, της βελτίωσης της εφοδιαστικής αλυσίδας των εμβολίων ο δημοσιογράφος του CNN Φαρίντ Ζακάρια. Στη συζήτησή του με τον Τιμ Λιούις του «New Review» και τις επ' όλης ύλης απαιτήσεις του προς τους αναγνώστες του περιοδικού (μεταξύ των οποίων ο πρώην υπουργός των βρετανών Συντηρητικών Τζέρεμι Χαντ και ο κεντροαριστερός γάλλος οικονομολόγος Τομά Πικεττί), ο Γκέιτς λέει επίσης όλα τα αναμενόμενα: τάσσεται υπέρ της προοδευτικής φορολόγησης συμφωνώντας ότι και ο ίδιος θα έπρεπε να πληρώνει περισσότερα, εφιστά την προσοχή στη δημοσιονομική απειλή που συνιστά ο πόλεμος της Ουκρανίας για ανοικτά μέτωπα όπως η πανδημία, δηλώνει τον ενθουσιασμό του για τη δημιουργία αλλά και την επιφύλαξη του για τον χειρισμό της τεχνη-

τής νοημοσύνης. Θεωρεί επίσης ότι τα θύματα και το οικονομικό κόστος της COVID-19 είναι αρκετά για να εισακουστούν οι προτάσεις του. Ωστόσο, η καλύτερη συνηγορία υπέρ του βιβλίου είναι μάλλον η συγκυρία – αυτή της ευλογίας των πιθήκων. Η απροσδόκητη εισβολή της μακρινής, ήπιας συγγενούς μιας από τις μεγαλύτερες μάστιγες της ανθρωπότητας (300 εκατομμύρια νεκροί μόνο τον 20ό αιώνα) και μοναδικής ασθένειας που η επιστήμη πέτυχε να εξαλείψει, κάνει πράγματι τα επιχειρήματα του Γκέιτς να φαντάζουν εξαιρετικά επίκαιρα. Δικαίως οι επιδημιολόγοι τονίζουν ότι παρά τα δεκάδες κρούσματα σε τουλάχιστον 19 χώρες τα χαρακτηριστικά και ο τρόπος μετάδοσης της ασθένειας δεν συνηγορούν σε μια απειλή της τάξης του κορωνοϊού. Αν όμως η κλιματική αλλαγή και ο παγκοσμιοποιημένος κόσμος ευνοούν πλέον τα συχνά άλματα νόσων από ζώα σε ανθρώπους και την ευρεία διάδοση ενδημικών ασθενειών από άλλες ηπείρους, τότε ορά ο πρώην ηγέτης της Microsoft κρούει από τώρα τον κώδωνα του κινδύνου για το μέλλον: «Το αντίθετο του ερρησχυασμού δεν είναι ο φόβος. Είναι η δράση».